

NÄRVAROPROBLEM KRÄVER HELHETSSYN PÅ BARN OCH UNGA

Samverkan och samordnat stöd i Norrköpings kommun, 2021

Malin Gren Landell

Närvaroproblem

Typ av frånvaro	Utmärkande drag
Skolk (truancy)	Ogiltig ströfrånvaro, eleven borta från lektioner men kan vara i skolan, berättar oftast inte för föräldrarna om frånvaron
Skolvägran (school refusal)	Barnet känner stort motstånd och obehag kring att vara i skolan. Är borta del av dag eller hela dagar. Försöker inte dölja frånvaron.
Föräldrastödd frånvaro (school withdrawal)	Frånvaron beror inte på faktorer i skolan utan barnet är hemma för att ge praktiskt eller känslomässigt stöd till förälder eller för att förälder brister i att stödja barnets skolgång.

(Heyne, Gren-Landell, Melvin, & Gentle-Genitty, 2019)

Flera faktorer, system och aktörer

- Skolfrånvaro är ett multifaktoriellt problem
- Därför krävs:
  - ett multisystemiskt arbete med stöd och insatser i berörda system (t.ex. familj, kamrater, skola)
  - ett multidisciplinärt förhållningsätt – alltså input från t.ex. pedagogisk, psykosocial, medicinsk profession

Så rätt!!!

Varför samverka?

- 1 + 1 kan vara mer än 2
- Gott resursnyttjande
- Hjälp i tid
- Mervärde för barn och föräldrar
- Helhetssyn på barnet

Stöd för barn- och familjefokuserad samverkan

- Ge familjemedlemmarna möjlighet att ta vara på/utveckla sina styrkor
- Underlätta deltagande och inflytande – t.ex. språk och kultur som familjen känner igen sig i
- Se barnets utveckling över tid – vara vaksamma på om vi har "samma" möten år efter år
- Var uppmärksamma på om vi bidrar till endimensionellt synsätt
- Skippa blame-game (t.ex. Frigerio, Montali och Fine, 2013)

PEDIATRIC CARE COORDINATION FRAMEWORK

Care Coordination Definition:

Pediatric care coordination is a patient- and family-centered, assessment-driven, team-based activity designed to meet the needs of children and youth while enhancing the care giving capabilities of families. Care coordination addresses interrelated medical, social, developmental, behavioral, educational and financial needs to achieve optimal health and wellness outcomes.

Defining Characteristics of Care Coordination

1. Patient and family-centered (PFC)	3. Promotes self-care skills and independence
2. Proactive, planned, and comprehensive	4. Emphasizes cross-organizational relationships

Care Coordination Competencies:

- 1) Develops partnerships
- 2) Proficient communicator
- 3) Uses assessments for intervention
- 4) Facile in care planning skills (PFC)
- 5) Integrates all resource knowledge
- 6) Possesses goal/outcome orientation
- 7) Approach is adaptable and flexible
- 8) Desires continuous learning
- 9) Applies solid team/building skills
- 10) Adept with information technology

Care Coordination Functions:

- 1) Provide separate visits and CC interactions
- 2) Manage continuous communications
- 3) Complete/analyze assessments
- 4) Develop care plans (with family)
- 5) Manage/track tests, referrals, and outcomes
- 6) Coach patient/family skills learning
- 7) Integrate critical care information
- 8) Support/facilitate all care transitions
- 9) Facilitate PFC team meetings
- 10) Use health information technology for CC

Vägledande principer

American Academy of Pediatrics (2014). Patient- and Family-Centered Care Coordination: A Framework for Integrating Care for Children and Youth Across Multiple Systems. *Pediatrics*, 133, e1451.

FINNS DET FORSKNING?

Väldigt lite.

“Skolvägran”

- Nära samarbete mellan skola och verksamheter som ger stöd och behandling för psykisk ohälsa
- Aktivt arbete med återgång till skola – förberedelse och stöd till elev, skolpersonal och föräldrar
- Systematisk kontakt med externa aktörer
- Föräldrautbildning
- Psykoedukation till lärare inför att elev ska komma tillbaka till skolgång

Holländsk modell – the Link

- Skolor remitterar
- Samarbete med psykiatri, ordinarie skolan, föräldrarna
- Lärmiljö anpassad utifrån riskfaktorer för skolfrånvaro
- Personal: Speciallärare, skolpsykolog, socialarbetare
- 12-17 år gamla, autism och mobbning är vanligt
- Eleven går 6-12 månader i Link

The Link: An Alternative Educational Program in the Netherlands to Reengage School-Refusing Adolescents With Schooling

Marije L. Brouwer-Borghuis, *SWV Regio Almelo VO/VSO 2301*

David A. Heyne and Floor M. Sauter, *Leiden University Institute of Psychology*

Ron H.J. Scholte, *Praktikon and Behavioural Science Institute Radboud University Nijmegen*

Samordning

Teamet håller ihop arbetet kring eleven
Veckovis diskussion mellan lärare och teamet
Kontakt var 6:e vecka med externa aktörer

Kontakt med föräldrar

Hembesök
Praktiskt stöd, t.ex. transport till skolan
Lärare har veckovis kontakt med föräldrar

Kontakt med tjänstepersonal skolnärvaro

Deltar vid uppföljningar
Kontaktas av teamet vid närvaroproblem
Kan vidta rättsliga åtgärder

Samarbete med externa aktörer

Barn/familj behåller etablerad behandlingskontakt
Remiss till psykosocial behandling om ej finns innan
Observationer som bidrag till bedömning externa
Månadsvis avstämning mellan mentor och extern behandlare

Australisk modell – "In2school"

- Remiss från psykiatrisk mottagning
- Elever 11-15 år med över 50% frånvaro under minst 6 veckor och/eller stora svårigheter att vara i skolan samt omfattande psykisk ohälsa och påtaglig effekt på vardagliga fungerandet
- Personal: 1 socionom, 2 lärare – lång erfarenhet av att arbeta med skolvägran och kompetens i KBT

Reengagement With Education: A Multidisciplinary Home-School-Clinic Approach Developed in Australia for School-Refusing Youth

Lisa McKay-Brown, *Melbourne Graduate School of Education, The University of Melbourne*

Rebecca McGrath, *Travancore School*

Leah Dalton, *The Royal Children's Hospital Mental Health*

Lorraine Graham, *Melbourne Graduate School of Education, The University of Melbourne*

Alison Smith, *The Royal Children's Hospital Mental Health*

Judy Ring, *Travancore School*

Kathy Eyre, *The Royal Children's Hospital Mental Health*

1.
Relationsbyggande
och bedömning

2.
Undervisning och
behandling –
"övergångsklassrum"

3.
Återgång till ordinarie
skola

Fas	Terapeutiskt arbete	Pedagogiskt arbete	Skola och behandlare gemensamt
1. Upp till 4v	Överlämning från ordinarie terapeut Sätta behandlingsmål Bedömning Möte med föräldrar + terapeutiskt stöd Individualterapi	Bestämma mål för skolarbetet Skatta obehag kopplat till olika situationer Pedagogisk bedömning, kontakt med skolan, "åtgärdsprogram" Sätta mål med familjen	Relationsbyggande, förväntningar på In2school Bestämma mål för skolarbetet Bedöma lämplig skola Känna på övergångsklassrummet Träna på att resa till skolan
2. Upp till 10v	Bedömning Familjestöd Samordnad vård Psykiatrisk uppföljning Terapeutiskt stöd till föräldrar	Full tid i övergångsklassrummet Allians med skolan Pröva och utvärdera åtgärdsprogrammet Utflykter Kommunicera med familjen	Föräldrautbildning kvällstid Gruppaktiviteter Hembesök vid behov Stöd till föräldrar via telefon Psykoedukation till skolan Planering för återgång till skolan
3. Upp till 6v	Individualterapi Psykiatrisk uppföljning Planering för utskrivning/övergång Remiss för annat stöd Familjestöd	Bestämma mål för skolarbetet Skatta obehag kopplat till olika situationer Pedagogisk bedömning	Skolmöten Träna att resa till skolan Hälsa på skolan Stöd till personal på skolan Daglig avstämning med familj och skola

	MONDAY	TUESDAY	WEDNESDAY	THURSDAY	
STAFF					
9.00 am		Tuning In	Tuning In	Tuning In	
9.30 am		Literacy	Out n' About Preparation	Literacy	
10.00 am	Tuning In		Out n' About		MORNING TEA
10.30 am	Mind & Body	MORNING TEA			
11.00 am		Social Skills		Numeracy	
11.30 am	Numeracy	Learn a new skill		Where's your head at?	
12.00 pm				LUNCH	
12.30 pm	Personal Project	Move		Move	
1.00 pm			Daily Reflection		Daily Reflection
1.30 pm			Daily Reflection		Weekly Reflection
2.00 pm					
2.15 pm	Finish – Home time!	Finish – Home time!	Finish – Home time!	Finish – Home time!	

Children with special health care needs

Barn med somatiska sjukdomar, känslomässiga och beteendemässiga problem

- Samordnade vårdinsatser och skolgång
- Dela planer – kommunikation och transparens
- Familjen i centrum och bygga på styrkorna hos familjen
- Förbered skolpersonal att ta emot eleven i skolan

”Skolk”

- Samverkan mellan polis, rättssystemet, skol- och socialförvaltning, andra samhällsaktörer
- Helhetssyn på barnet
- Stöd i skolarbetet, psykosocialt stöd och vård
- Information om konsekvenser av frånvaro – ändra inställning till skolgång hos barn och föräldrar
- Tät kontakt med eleven och föräldrarna

Sjukanmäld frånvaro

- Anmäld frånvaro, och framför allt sjukanmäld, är vanligaste frånvaron
- Samverkan mellan myndighet med ansvar för förebyggande pediatrik primärvård, Youth Health Care Department (YHCP), högstadieskolor och tjänsteperson som handlägger skolfrånvaro
- Vid upprepad sjukanmäld frånvaro (4 tillfällen under 12 v eller mer än 6 skoldagar i följd) får elev och föräldrar träffa YHCP för konsultation inklusive medicinsk undersökning
  - Vid behov remiss till medicinsk specialist eller till psykosocialt stöd
  - Elev, föräldrar, skolan och behandlare gör tillsammans plan om stöd från skolan, socialt stöd och vård samt elev och föräldrars ansvar för närvaro.

Integrerade verksamheter

- **Skolbaserad hälsocentral** – tandvård, medicinska undersökningar och stöd. Medicinsk personal samt vissa tider tandläkare, optiker, dietist, social-arbetare eller psykoterapeut
- **Community schools** – stöd för skolgång, hälsa och sociala problem i samverkan mellan skola, familj och aktörer utanför skolan
- **After school eller Out of school** – fritidsaktiviteter, sociala aktiviteter som sport och kultur, stöd i skolarbetet. Samverkan mellan skola och hälso- och sjukvård, socialtjänst, kultur- och fritidsföreningar, frivilligorganisationer, religiösa samfund, näringsliv, universitet och pensionärsorganisationer.

Kunskap att hämta från forskningen

- ✓ Agera på ströfrånvaro – polis ❤️ skola – använda SSPF och SIG?
- ✓ Agera på sjukfrånvaro – primärvård ❤️ skola
- ✓ Delade planer – samordnad vård
- ✓ Systematik kring uppföljning
- ✓ Förbered alla inblandande – aktivt – för återgång till skolgång
  - Kunskap och färdigheter ger trygghet

UPPGIFTER OCH FORMER

Samverkan på strategisk och operativ nivå

Uppgifter på strategisk nivå

Dela närvarodata

Fortbilda personal i
riskfaktorer för
närvaroproblem

Uppdatera och göra
information om stöd
och vård lättillgängligt

Kunskap om
remissvägar

Tydliga
kommunikations-
kanaler

Möjlighet till
konsultation

Kunskap om
varandras
verksamheter

Tillgång till juridisk
kompetens

Erbjud föräldrastöd i
samverkan

Former för samverkan

- Integrerade verksamheter – t.ex. 1a linjen och socialtjänst mottagning på skolan i Bjuvs kommun
- Geografisk samlokalisering
- Koordinator, lots, samordnare, samordnande socialsekreterare
- Närvaroteam
- Konsultation med socialtjänst
- Socialtjänst på föräldramöten

Samverkan kan göras enkel – samordna

”Samtidighet” (Skolverket, 2010) – Insatser i rätt tid och ordning

- Kommunicera, till exempel:
  - Dela planer
  - Utredda tillsammans
  - ”Den här veckan...”
  - Överlämningar och avslut

SIP – att tänka på vid närvaroproblem

- Ha kunskap om risk- och skyddsfaktorer för närvaroproblem
- Ha god kunskap och förståelse för vad som underlättar återgången till skolgång och hur återfall kan förebyggas och hanteras
- Påminna sig om att skolplikt inte är synonymt med att närvaroproblem endast ska hanteras av skolan
- Ha kunskap om t.ex. anpassad studiegång, sjukintyg
- Välj lämpliga mått för uppföljning – inte bara ökad närvaro

Uppföljning i enskilda ärenden

- Närvaro och kunskapsutveckling
- Psykiskt mående
- Elevkompetens
- Familjebelastning och fungerande, föräldrars stöd för barnets skolgång
- Skolanknytning
- Self-efficacy tro på egna förmågan att handskas med skolrelaterade situationer
- Fritid, socialt liv

Heyne et al., 2020 <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2020.01744/full>

Partnerskap med föräldrar

- Dela kunskap – samma signal från alla parter om vikten av skola
- Skapa förutsättningar för agentskap och delaktighet
- Ställ krav på föräldrar
- Ge stöd till föräldrar – Identifiera när och hur föräldraresursen behöver stärkas – ducka inte!
- Hembesök, sms, information till föräldrar
- [Familjeklass](#) en systemteoretisk arbetsmodell i skolan

Stöd till föräldrar i att....

- Hantera barnets oro och egen
- Minska överbeskydd
- Ha struktur för barnets vardag
- Stärka barnets tro på att klara uppgifter
- Ta hjälp för egna problem
- Samarbeta med skolan
- Strukturerat föräldraskapsstöd – möta andra, få kunskap, t.ex.
  - [Föräldraföreläsningar Lindesberg](#)
  - ICDP Vägledande samspel
  - KOMET

Sanera livssituationen från social stress, konflikter, utsatthet

Tjej, 20 år:

Det hände så mycket skit hemma under en period och jag försökte gå till lektionerna, men till slut valde jag att hoppa av. Jag kunde inte koncentrera mig på lektionerna och blev superstressad när jag låg efter så mycket så det kändes hopplöst och omöjligt att komma ifatt.

Kille 20 år:

Min mamma mår väldigt dåligt och jag fick ställa upp och ta hand om min lillebror. Jag försökte vara med i skolan, men till slut blev det omöjligt. Nu är det mesta okej och jag tar igen ett ämne i taget. Mamma har fått hjälp och mår bättre.

Unga omsorgsgivare

En person i varje klass i åk 9 stannat hemma minst en dag i veckan för att ta hand om någon i familjen

Familjemedlem med:

- Psykisk ohälsa 49%
- Rörelsenedsättning 33%
- Kognitiv nedsättning 23%
- Missbruk 16%
- Somatisk sjukdom 15%

Nka^{TM}
Nationellt kompetenscentrum anhöriga

Utveckling för framtiden?

- Unga anhöriga/barn som omsorgsgivare [Norrköping anhörigkunskapscenter](#)
- SAMS – [obruten skolgång för placerade barn](#)
- Barn som misstänks ha förts utomlands – samverkan skola, socialtjänst, försäkringskassa och skatteverket
- SSPF– Skola Socialtjänst Polis Fritid och SIG – social insatsgrupp
- MTFC/TFCO? SkolFam? Barnahus?

Kunskapsfördjupning

- [Samverkan & samordnat stöd](#)
- [Skolverket film Samordnat stöd](#)
- [Ex Bjuvs kommun Tidiga samordnade insatser](#)
- [Fyrbodals kommunalförbund En skola för alla](#)
- [Plug Innan Västra Götaland](#)
- [Främja närvaro](#) IFOUS
- [Utreda frånvaro vägledning](#) IFOUS
- [SOU 2016:94](#)
- [Care coordination](#)
- Richardson, K. (2016). Family Therapy for Child and Adolescent School Refusal.
- Gubbels et al. (2019). Risk Factors for School Absenteeism and Dropout: A Meta-Analytic Review